

Územními důkazy inspirujeme tvorbu politik

Country fiche

Územní vzorce a vztahy v České republice

Stručný přehled o ČR

Chytřejší Evropa

Zelenější Evropa

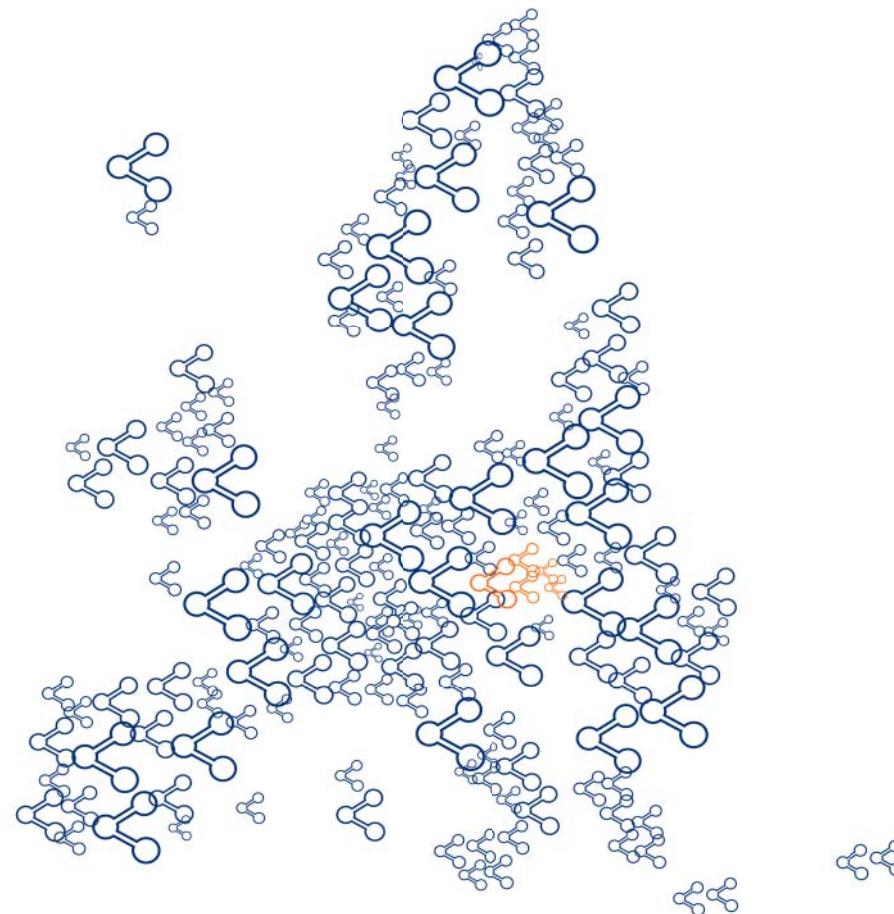
Propojenější Evropa

Sociálnější Evropa

Evropa blíže občanům

Interaktivní verze v angličtině:

www.espon.eu/participate/espon-your-country/czech-republic

Úvodní poznámky

Obsahem tohoto přehledu je souhrn výsledků výzkumu z různých tematických projektů aplikovaného výzkumu v rámci programu ESPON 2020. Z toho vyplývá, že většina ukazatelů a analýz nevychází z nejnovějších údajů, ale představuje dostupnost údajů v době, kdy byl výzkum prováděn. Pouze v několika případech byly pro některé základní ukazatele, které lze snadno reprodukovat, použity aktuálnější informace.

Je proto důležité si uvědomit, že tento přehled je hlavně souborem dostupných poznatků s různými časovými razítky a nikoli aktuální komplexní analýzou. Jeho hlavním cílem je představit širokou škálu výzkumu programu ESPON a zaměřením se na konkrétní země zvýšit zájem o vědecké výsledky v celostátním nebo dokonce regionálním měřítku.

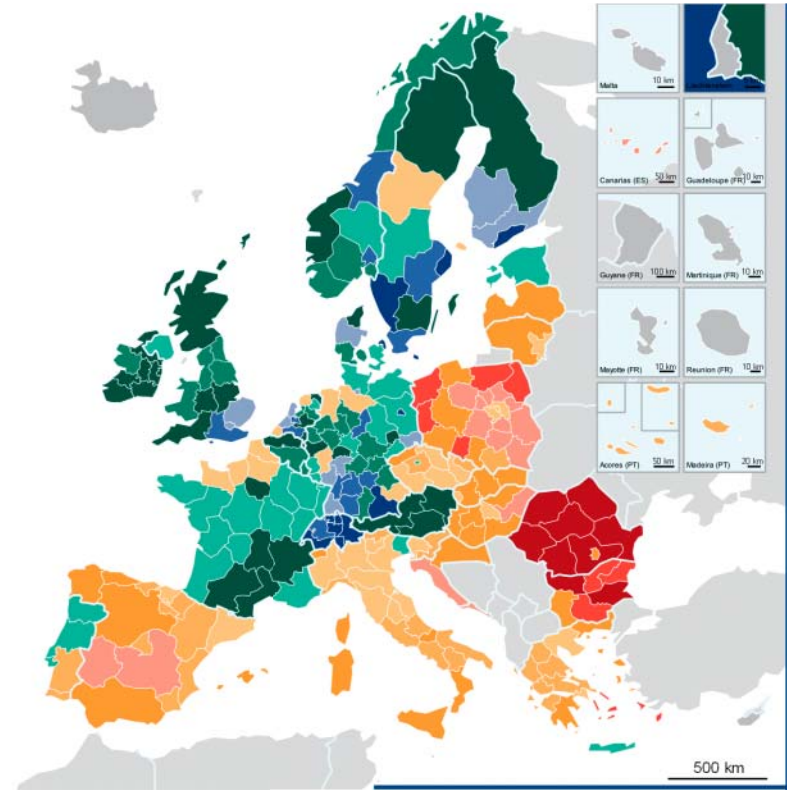
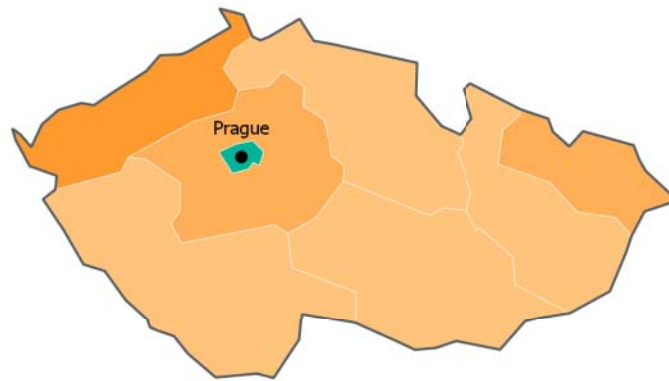
Chytřejší Evropa

Srovnávací přehled inovací v regionech (2019)

Znalostní ekonomika v regionech (2015)

Dominantní typy podniků v regionech (2014)

**Srovnávací přehled regionální inovace
RIS – Regional Innovation Scoreboard (2019)**

ESPON © ESPON, 2020
Regional level: NUTS 1 / 2 (2016)
© UMS RIATE for administrative boundaries
Co-financed by the European Regional Development Fund

100 km

500 km

Výkonnostní skupiny RIS 2019

Vůdčí +	Silná +	Střední +	Mírná +	Žádné údaje
Vůdčí	Silná	Střední	Mírná	
Vůdčí -	Silná -	Střední -	Mírná -	

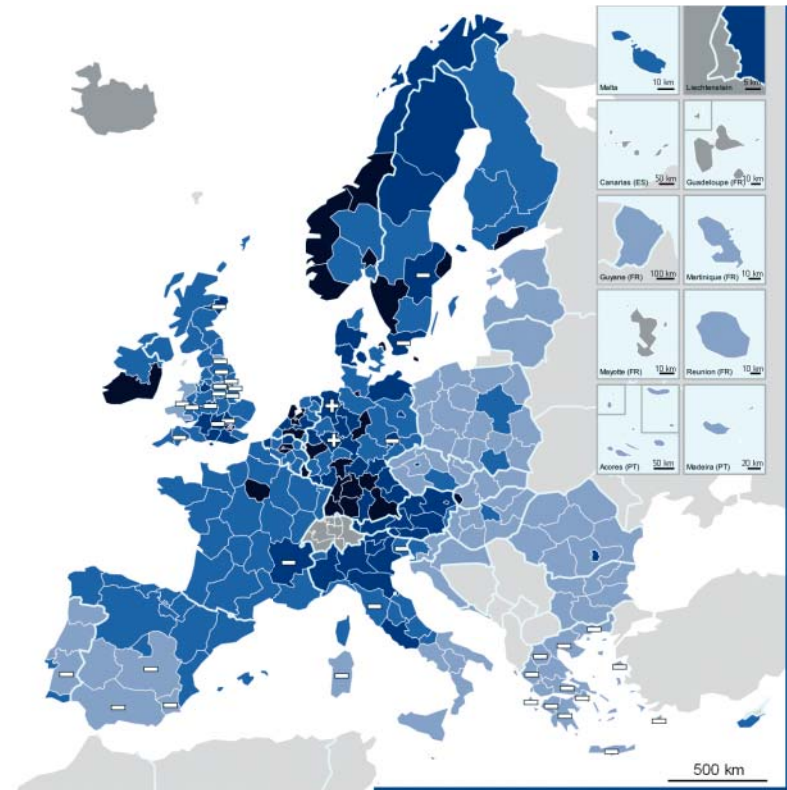
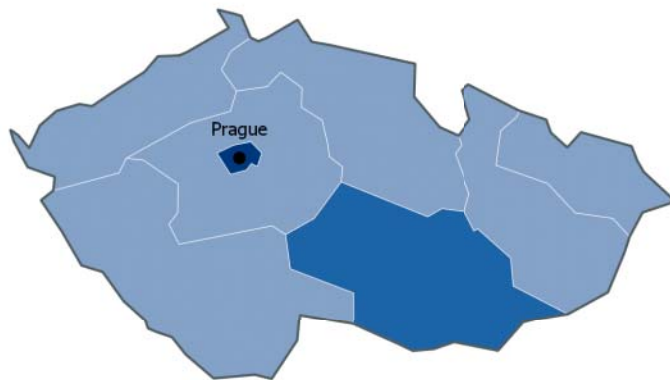
Origin of data: Regional Innovation Scoreboard, 2019
Definitions: The RIS 2019 is a comparative assessment of regional innovation based on the European innovation scoreboard methodology, using 18 of the latter's 27 indicators. It provides a more detailed breakdown of performance groups with contextual data that can be used to analyse and compare structural economic, business and socio-demographic structure differences between regions.

Nízká inovační výkonnost kromě Prahy

Inovační výkonnost Evropská komise měří na základě neváženého průměru 17 ukazatelů, které odrážejí lidské zdroje, výzkumné systémy, výdaje na výzkum a vývoj, inovace v malých a středních podnicích, spolupráci, patenty a prodej inovativních produktů. Na základě jejich vyhodnocení spadají regiony EU do čtyř výkonnostních skupin: vůdci v oblasti inovací, silní inovátoři, umírnění inovátoři a mírní inovátoři, vždy se třemi podskupinami. Na evropské úrovni lze pozorovat koncentraci vysokých výkonů v evropské jádrové oblasti od jihovýchodní Anglie po Švýcarsko, jižní Německo, včetně jižní části Saska na hranicích s Českou republikou. Hodnoty jsou vysoké také v řadě severoevropských regionů s velkými městy.

Praha je jediným regionem klasifikovaným jako silný inovátor ve slabší ze tří podskupin. Ve srovnání se zbytkem země existují propastné rozdíly. Inovační výkon je obzvláště slabý na hranici se Saskem na severozápadě a v Moravskoslezském kraji na severovýchodě. Tyto regiony stále procházejí významnými procesy průmyslové přeměny. Výkonnost je podobně slabá ve Středočeském kraji obklopujícím Prahu, pravděpodobně v důsledku koncentrace zdrojů a inovačních iniciativ v hlavním městě. Všechny české příhraniční regiony mají nižší výkonnost než regiony v sousedních zemích s výjimkou Dolního Bavorska. Přeshraniční spolupráce by proto mohla být obzvláště prospěšná.

Znalostní ekonomie (ZE) v regionech (2015)

ESPON © ESPON, 2020
Regional level: NUTS 2 (2016)
© UMS RIATE for administrative boundaries
Co-financed by the European Regional Development Fund

Regionální klasifikace znalostní ekonomie (ZE)

- Vysoce konkurenceschopná a na ZE založená ekonomie
- Konkurenceschopná a na ZE založená ekonomie
- Méně konkurenceschopná s potenciálem ZE
- Méně konkurenceschopná s malým vlivem ZE
- Žádné údaje

100 km

500 km

- ⊖ Změna směřující k typologii méně založené na ZE
- ⊕ Změna směřující k typologii více založené na ZE

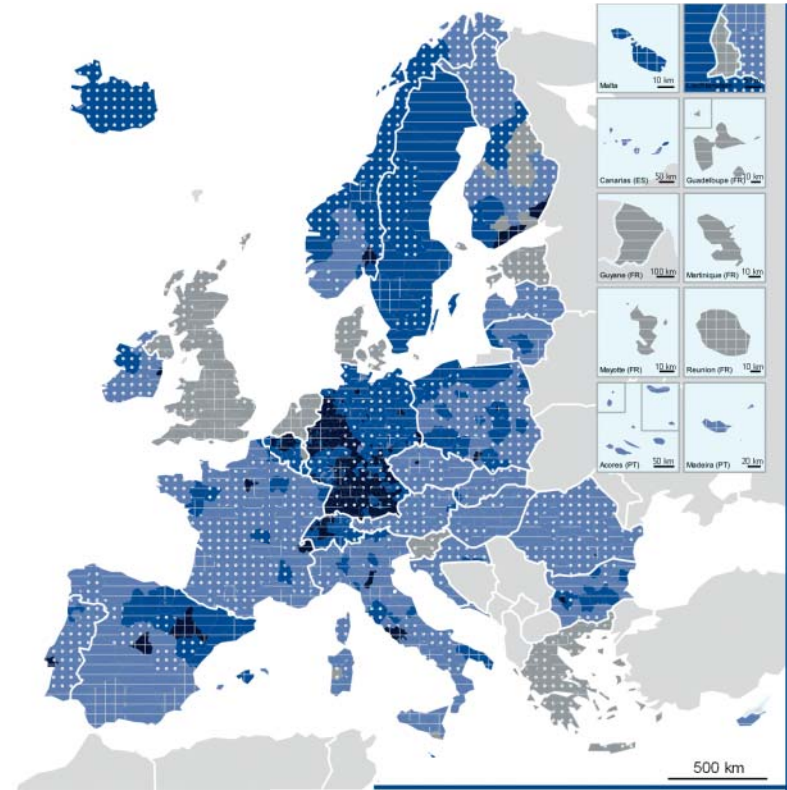
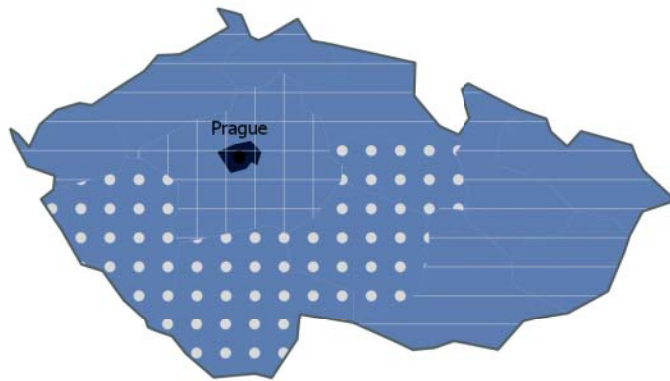
Origin of data: Eurostat, IRS Milano, IES Brighton, IRS Erkrner, 2017
Definitions: Regional classification of KE according to labour market conditions, KE potential, population and migration dynamics and context indicators, 2012-2015
* Regions that did not change the KE typology between 2004 and 2015 are not marked with a symbol.

Znalostní ekonomika organizovaná kolem Prahy a Brna

Znalostní ekonomika (ZE) sleduje jasnou polarizaci jádro – periferie, přičemž vysoce konkurenceschopné regiony se nacházejí většinou v regionech severní Evropy nebo ve velkých městech. Méně konkurenceschopné regiony s nízkým výskytem ZE se většinou nacházejí ve středomořských a východoevropských zemích. Mnoho z nich bylo vážně zasaženo hospodářskou krizí. Řada regionů se v letech 2004 až 2015 přesunula do kategorie méně založené na ZE. Tyto regiony jsou soustředěny v Řecku, na jihu Pyrenejského poloostrova a ve Velké Británii. Úspěšné strategie na podporu rozvoje ZE ve vyspělých a zaostávajících regionech jsou založeny na pečlivém posouzení územních zdrojů, schopnosti získávat finanční prostředky a účinné víceúrovňové institucionální spolupráci.

Pro Českou republiku je charakteristický silný kontrast mezi Prahou, která má konkurenceschopnou ekonomiku spojenou se ZE, a zbytkem země, která je většinou méně konkurenceschopná s nízkým výskytem ZE. Potenciály ZE jsou identifikovány pouze v jihovýchodním regionu, kde město Brno koncentruje výzkumné a vývojové aktivity v řadě různých oborů. Středoevropský technologický institut (CEITEC) nabízí nejmodernější infrastrukturu v oblastech, jako jsou nanotechnologie, pokročilé materiály a strukturní biologie. Vývojové centrum společnosti Honeywell se zaměřuje na letecký a kosmický průmysl, stavební technologie, bezpečnostní a produktivní řešení a pokročilé materiály. Tyto hlavní zdroje ještě nejsou plně využity.

Dominantní typy podniků v regionech (2014)

ESPON
 © ESPON, 2020
 Regional level: NUTS 3 / 2 / 0 (2013)
 © UMS RIATE for administrative boundaries

Zaměstnanost dle velikosti podniků

- Typ 1: nadprůměrný podíl zaměstnanosti ve velkých podnicích (250+)
- Typ 2: nadprůměrný podíl zaměstnanosti ve středních a malých podnicích (10–250)
- Typ 3: nadprůměrný podíl zaměstnanosti v mikropodnicích (1–9)
- Žádné údaje

Městská/venkovská typologie

- Převážně městská
- Střední
- Převážně venkovská

Origin of data: Eurostat Business Demography, Structural Business Statistics, Statistics Austria national SBS, Eurostat urban-rural typology.

Nadměrné zastoupení malých podniků v celé České republice s výjimkou Prahy

Nadprůměrný podíl zaměstnanosti ve velkých podnicích mají převážně městské regiony. V těchto regionech lze také pozorovat pozitivní vývoj zaměstnanosti v malých a středních podnicích. Regiony hlavního města a regiony v jižním a západním Německu patří k tomuto typu. Regiony s nadprůměrným podílem zaměstnanosti v malých a středních podnicích se nacházejí v regionech severní a střední Evropy s různou odvětvovou specializací na znalostní ekonomiku a informační i komunikační technologie (IKT), jakož i regiony v severním Polsku, středním Bulharsku, severovýchodním Španělsku a části Itálie. Regiony s prosperujícími mikropodniky se nacházejí po celé Evropě a mají odvětvové zaměření na služby, cestovní ruch nebo znalostní ekonomiku a IKT.

V České republice jsou Praha a okolní Středočeský kraj klasifikovány jako převážně městské. Severozápadní, severní, severovýchodní a jihovýchodní regiony jsou charakterizovány jako střední. Zbývající regiony jsou charakterizovány jako převážně venkovské. Nadprůměrný podíl na zaměstnanosti ve velkých podnicích má pouze Praha. Ve všech ostatních regionech je podíl zaměstnanosti v malých podnicích vyšší než průměr EU. OECD ve svém Výhledu na rok 2019 zaměřeném na malé a střední podniky a podnikání poznamenává, že „německé firmy umožnily vznik ekosystému malých dodavatelů. V důsledku toho je podíl malých a středních podniků na zaměstnanosti v tomto odvětví dvakrát vyšší v Polsku a v České republice (20 %) než v Německu“.

Zelenější Evropa

Potenciální síť zelené infrastruktury (2012)

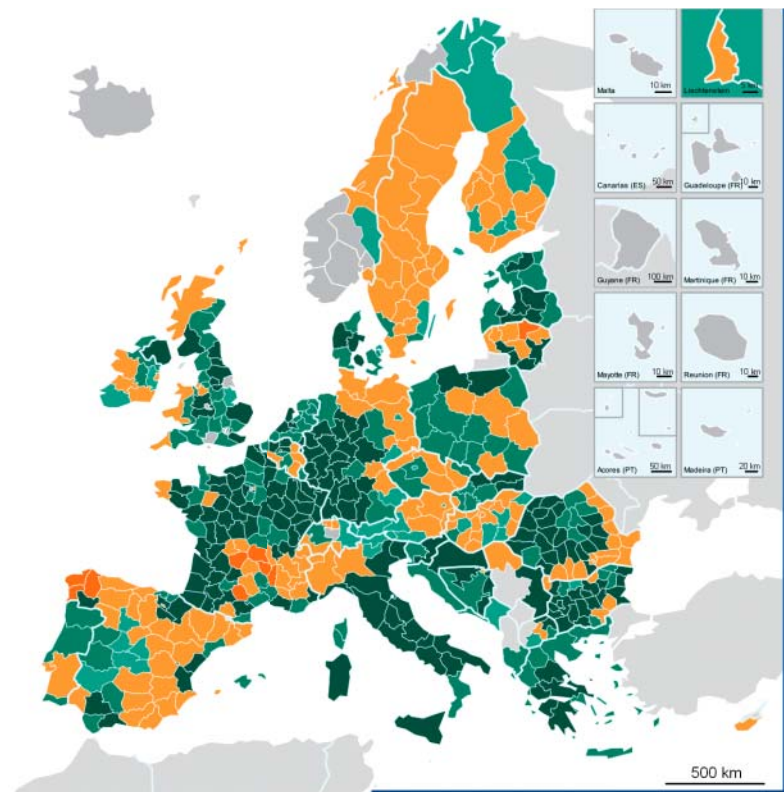
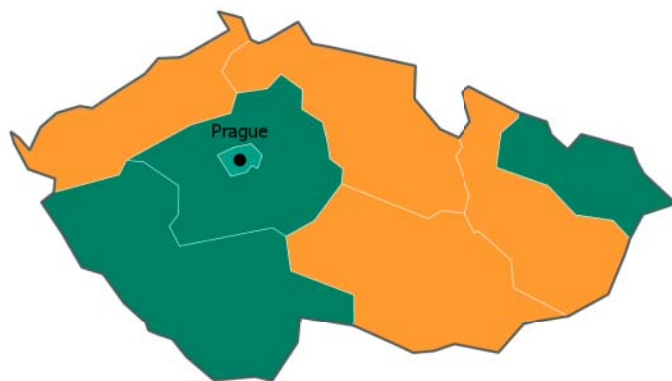
Pokrytí potenciální zelenou infrastrukturou (2012)

Souhrnný potenciální dopad změny klimatu

Povodňové nebezpečí (oblasti vystavené případům stoleté vody)

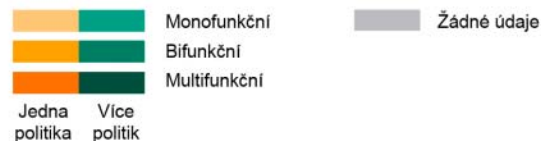
Instalovaná kapacita a potenciál větrné energie (2016)

Potenciální síť zelené infrastruktury – ZI (2012)

ESPON
 © ESPON, 2020
 Regional level: NUTS 2/3 (2013)
 © UMS RIATE for administrative boundaries

Dominantní typy zelené infrastruktury (ZI)

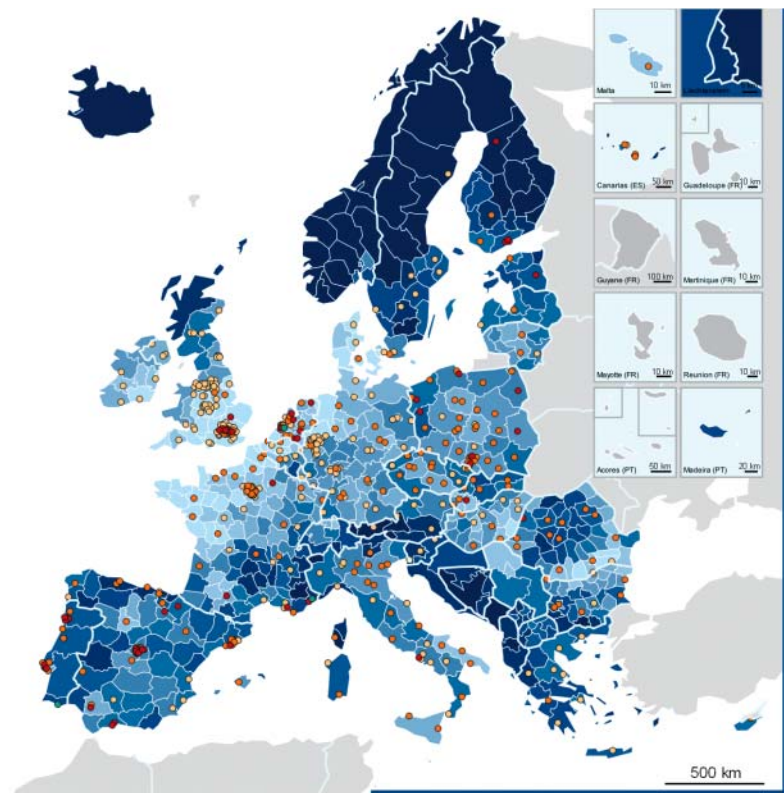
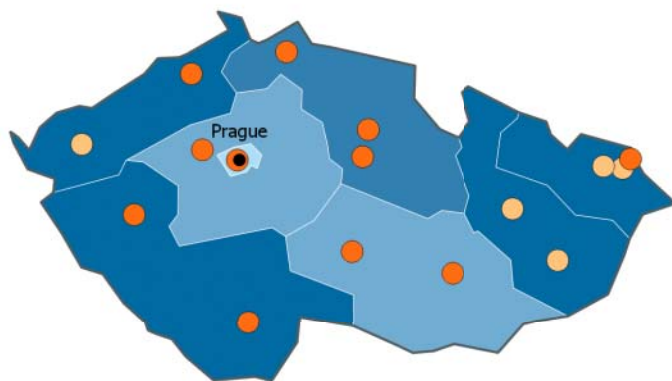
Origin of data: CLC 2012, Copernicus HRL Impervious 2012, OSM 2017, Natura 2000 (EEA, 2012), Emerald Network 2012, MAES (2011, 2015), HNMF (EEA 2015), Ecosystem types of map (ET-C-SIA 2015)
 Definitions: Multifunctionality in GI planning means that multiple ecological, social and also economic functions shall be explicitly considered instead of being a product of chance.
 Single policy: the purpose of GI is to serve one single policy (e.g. biodiversity, climate change, water management, etc.)
 Multiple Policies: the purpose of GI is to serve multiple policies simultaneously.

Zelená infrastruktura poskytující více ekosystémových služeb na většině území České republiky

Zelenou infrastrukturu (ZI) lze definovat jako strategicky plánovanou síť přírodních a polopřírodních oblastí, jejichž environmentální prvky jsou navrženy a řízeny tak, aby poskytovaly širokou škálu ekosystémových služeb ve venkovských i městských oblastech. Rozvoj ZI může být součástí různých politik, tj. biologické rozmanitosti, změny klimatu a snižování rizika katastrof i vodního hospodářství. Může také poskytovat jednu nebo více služeb v oblasti životního prostředí, díky čemuž může být mono-, bi- nebo multifunkční. Na evropské úrovni má ZI tendenci přispívat k jednotné politice v mnoha horských a méně obydlených oblastech (např. Západní Alpy, pyrenejské horské oblasti, Francouzské středohoří).

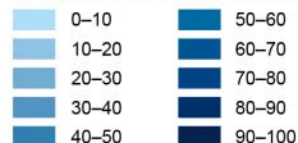
Pozorované vzorce jsou však složité, protože do nich zasahuje celá řada faktorů. Zelená infrastruktura je monofunkční (tj. poskytuje pouze jeden typ ekosystémových služeb) pouze v Praze. Ve všech ostatních částech České republiky je bifunkční. To znamená, že zatímco hlavním problémem v Praze je zvládnutí kompromisů mezi různými ekosystémovými službami, v jiných částech země se lze zaměřit na využití synergií mezi ekosystémovými službami. Na severozápadě, severovýchodě, jihovýchodě a střední Moravě přispívá zelená infrastruktura hlavně k jedné z politik. Zelená infrastruktura v jihozápadních, středočeských a moravskoslezských regionech významně přispívá k více politikám, stejně jako většina západního Polska.

Pokrytí potenciální zelenou infrastrukturou (2012)

ESPON   © ESPON, 2020
Regional level: NUTS 0 (2016)
© UMS RIATE for administrative boundaries
Co-financed by the European Regional Development Fund

Pokrytí potenciální zelenou infrastrukturou (2012)

Změna zelených ploch ve městech

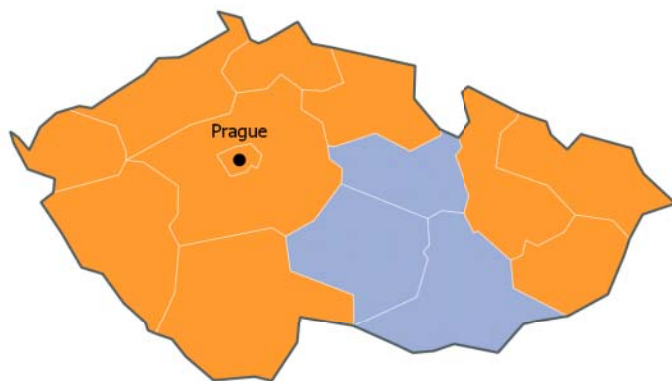
Origin of data: NUTS2/3 (2013)
Definitions: CLC 2012, Copernicus HRL Impervious 2012, OSM 2017, Natura 2000 (EEA 2012),
Emerald Network 2012, HNVF (EEA 2015), Ecosystem types map (ETC-SIA 2015)
* Change values are recorded by comparing datasets from the Urban Atlas, version 2006 and 2012.
Cities without symbols are not included in the two datasets.

Pokles pokrytí zelené infrastruktury ve městech

Vývoj v poměru zelených a modrých oblastí mezi lety 2006 a 2012 byl vypočítán u 524 evropských „klíčových měst“ na základě dat z monitorovacího systému Urban Atlas. V průměru pokrývají zelené a modré oblasti asi dvě třetiny plochy v evropských klíčových městech. Ve většině měst tento podíl mezi lety 2012 a 2016 mírně klesá. K významným poklesům obvykle dochází v zemích východní a jižní Evropy. Je to hlavně výsledkem urbanizace a / nebo rozvoje cestovního ruchu. Zelené infrastruktury pokrývají malou část území v oblasti od západní Francie a Cornwallu po Dánsko. Nejvyšší výskyt ZI je v severní Skandinávii a na západním Balkáně.

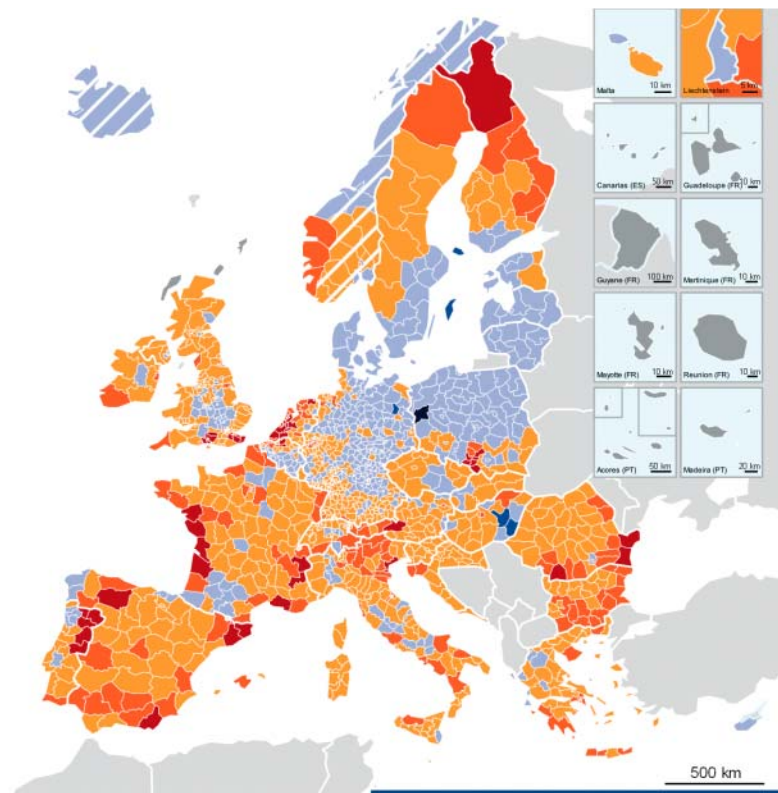
Regionální pokrytí zelených infrastruktur je nejnižší v nejméně urbanizovaných regionech České republiky: Praha, střední Morava a jihozápadní region. Zelené plochy mezi lety 2006 a 2012 nejméně klesají v Praze a v Jihlavě. Pokles je však silnější ve vnějších částech metropolitní oblasti, tj. ve Středočeském kraji (-1,53 %) než v samotném pražském regionu (-1,07 %). Dalšími městy s omezeným poklesem jsou Pardubice (-1 %), České Budějovice (-0,97 %), Ústí nad Labem (-0,84 %), Plzeň a Brno (v obou případech -0,71 %), Hradec Králové (-0,67 %) a Liberec (-0,58 %). Všechna ostatní města mají stabilní podíl zelených ploch.

Souhrnný potenciální dopad změny klimatu

ESPON
 © ESPON, 2020
 Regional level: NUTS 3 (2013)
 © UMS RIATE for administrative boundaries
 Co-financed by the European Regional Development Fund

Souhrnný potenciální dopad změny klimatu

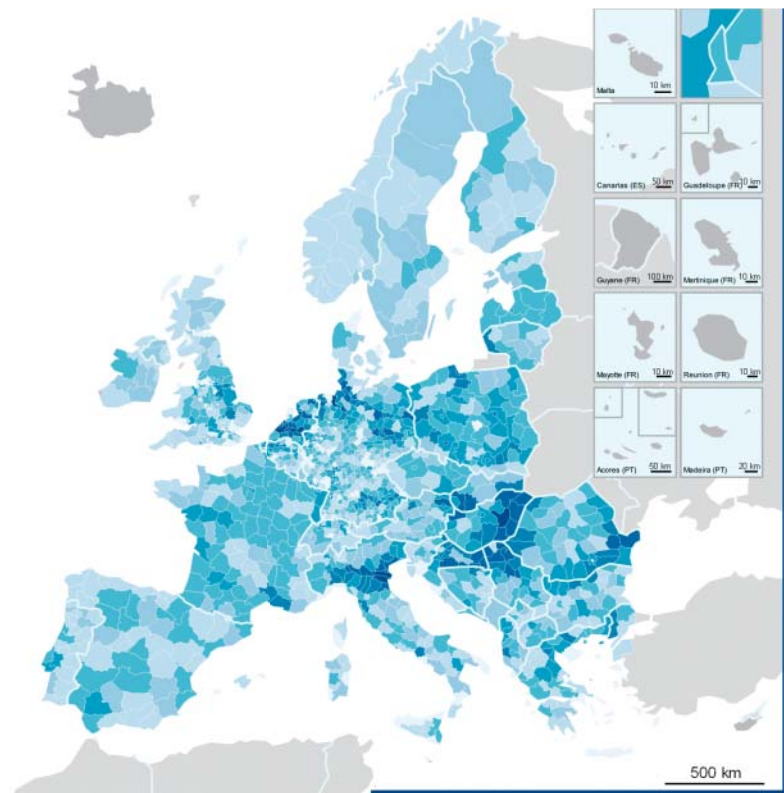
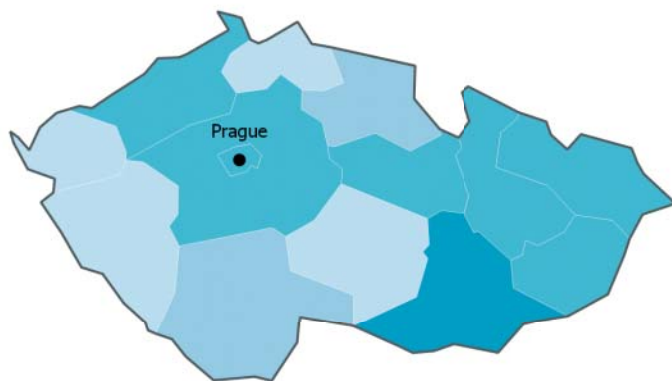
Source : ESPON Database, ESPON Climate Update, plan – risk consult, 2014
 Origine of data : EEA, 2013, 2013 (CORIN 2006), 2014 (NATURA 2000), E-PTRT 2012, OSM2014, GISCO 2006,
 Eurostat 2006, 2011, 2013, 2014, JRC 2006, 2012 (ENSEMBLES), 2013a (Eurosoils), 2013b (LISFLOOD), 2013c,
 2014, USGS 2011, DIVA 2004, ATSR 2014, Statistics Iceland 2011, Bundesamt für Statistik 2011, 2014, Amt für Statistik
 Liechtenstein 2014, 2011, HESTA, 2014.
 The indicator puts together expected impact of climate change on environmental assets, economic activities, physical
 infrastructures, social cohesion and cultural sites. For more information, see ESPON CLIMATE final report
 Note : regions with reduced data are missing information related to environmental sensitivity and exposure. For more
 details, see ESPON CLIMATE Update Annex

Omezené vystavení změně klimatu ve srovnání s jinými evropskými zeměmi

Důležitými faktory pro potenciální dopad změny klimatu na životní prostředí jsou strmé svahy (např. v horských oblastech), vystavení půdní erozi (např. v deltách řek nebo podél pobřeží) a velké chráněné oblasti, rizika povodní a sucha. Regiony, které jsou nejvíce vystaveny celkovým negativním dopadům změny klimatu, jsou primárně blízko pobřeží nebo hlavní řeky (např. Rýn, Pád), v jižní Evropě (např. horské oblasti severního Portugalska, Galicie, Andalusie a Katalánsko, rumunské a bulharské oblasti orientované směrem k Černému moři) a ve vnitrozemí na sever a na východ od Skandinávie. Expozice je omezenější kolem jižní části Baltského moře, ve východní části Německa a ve většině Polska.

Očekávané dopady v České republice jsou ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi omezené. V Pardubickém kraji, kraji Vysočina a Jihomoravském kraji jsou okrajové. Ve zbytku země jsou nízké, ale negativní. To částečně souvisí se skutečností, že projekce předpokládají pokles výšky zaplavení v území v České republice a pokles letních srážek, který by byl omezen na 20 %. Předpokládá se však, že průměrná míra odpařování v České republice vzroste více než ve většině okolních regionů v Rakousku, Německu a Polsku.

Povodňové nebezpečí (oblasti vystavené případům stoleté vody)

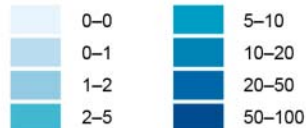

ESPON   © ESPON, 2020
Regional level: NUTS 3 (2013)
© UMS RIATE for administrative boundaries
Co-financed by the European Regional Development Fund

100 km

500 km

Podíl oblastí vystavených povodňovému nebezpečí (% NUTS 3 včetně vodních nádrží)

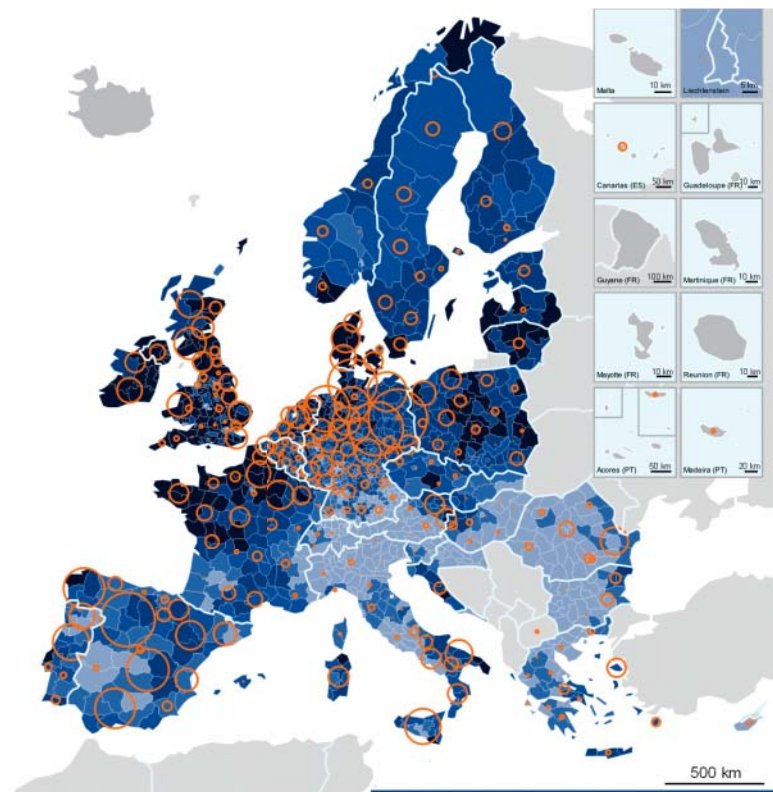
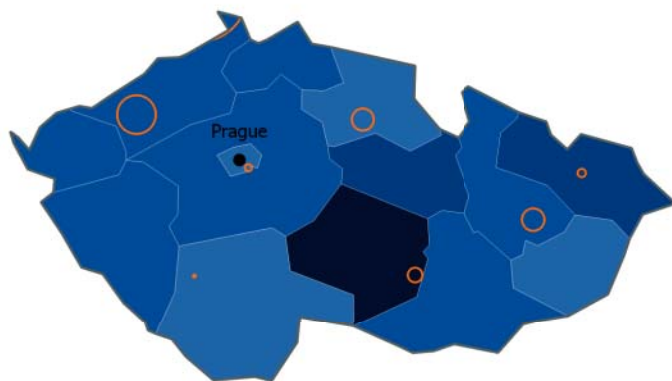
Source: ESPON TITAN
Origin of data: JRC, 2020; Alfieri et alii, 2014
Methodology: calculation of the share of flood prone areas based on 100m*100m grid provided by the JRC

Dolní toky hlavních řek (Labe, Morava) nejvíce vystavené extrémním povodním

Nejvyšší průměrné hodnoty povodní za rok naměřené pro každé povodí v Evropě se nacházejí v nízko položených oblastech podél Rýna a Dunaje. Dalšími povodími s vysokým povodňovým rizikem jsou řeka Pád v severní Itálii a všechny říční systémy v Anglii. Předpokládá se, že výskyt povodní se se změnou klimatu ještě zvýší. Hlavním důvodem vysokého výskytu povodní je obecný nárůst zimních srážek, který je patrný téměř ve všech regionech Evropy s výjimkou jižního Středomoří.

V České republice jsou regiony nejvíce vystavené extrémním povodním v údolí Moravy, která patří do povodí Dunaje. V případě 100leté vody by bylo zaplaveno 5,6 % jihomoravského regionu. Ostatní východní regiony jsou vystaveny extrémním povodním až 5 % svých území. Povodí Labe je sice k povodním méně náchylné, avšak v údolí dolního Labe na soutoku s Vltavou je riziko vyšší (4,0 % a 3,6 % exponovaných ploch ve Středočeském a Ústeckém kraji).

Instalovaná kapacita a potenciál větrné energie (2016)

© ESPON, 2020
Regional level: NUTS 3 (2016)
© UMS RIATE for administrative boundaries

Potenciál větrné energie na pevnině (MWh/km²) – NUTS 3

Instalovaná kapacita větrné energie

Origin of data: European Commission, JRC, EMHIREs dataset part 1, wind power generation, 2016.
* Regions without symbols are missing data regarding the installed capacity of wind power.

Omezený rozvoj větrné energie, a to i v regionech s vysokým potenciálem

Regiony s nejvyšším potenciálem pro výrobu větrné energie jsou soustředěny v západní Evropě poblíž Lamanšského průlivu, Irského a Severního moře. Velký potenciál však lze najít také v oblastech kolem Baltského moře a ve velkých částech Polska. Potenciál výroby větrné energie je dále významný na celém území, jak dokládá prostorové rozložení, dle kterého byla instalována zařízení na výrobu větrné energie. Jejich vývoj byl obzvláště důležitý v Německu (kapacita 61,4 GW v roce 2019), Španělsku (25,8 GW), Velké Británii (23,5 GW) a Francii (16,7 GW). V Polsku je to pouze 5,9 GW, a to navzdory hlavním identifikovaným potenciálům, přičemž nejvyšší podíl výroby elektřiny z větrné energie je v Dánsku.

I když je potenciál výroby větrné energie v České republice značný, jeho vývoj je ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi nízký. Výrobní kapacita České republiky v roce 2018 byla 316 MW oproti 193 MW v roce 2009. To znamená, že výrobní kapacita na milion obyvatel je necelých 30 MW, oproti 1058 MW v Dánsku a 710 MW v Německu. Výrobní kapacita se nachází hlavně v severozápadním regionu (146 MW v roce 2015) a v menší míře v regionu střední Moravy (47 MW) a na severovýchodě (47 MW). Regiony se zřetelně nejvyšším potenciálem větrné energie (Kraj Vysočina a Moravskoslezský kraj) dosud nezaznamenaly výrazný rozvoj větrné energie.

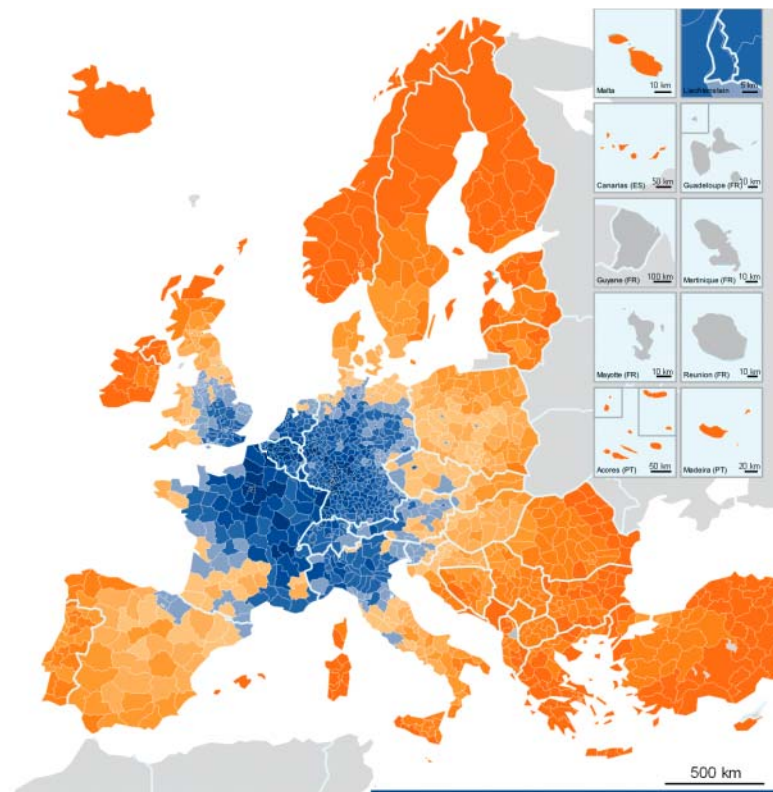
Propojenější Evropa

Potenciál železniční dostupnosti (2030)

Potenciál silniční dostupnosti (2030)

Širokopásmový přístup (2018)

Potenciál železniční dostupnosti (2030)

ESPON
 © ESPON, 2020
 Regional level: NUTS 3 (2013)
 © UMS RIATE for administrative boundaries

Potenciál železniční dostupnosti 2030 (index)

0–20	100–120	Žádná železniční infrastruktura (stávající či plánovaná)
20–40	120–140	
40–60	140–160	
60–80	160–180	
80–100	180–197	

100 km

500 km

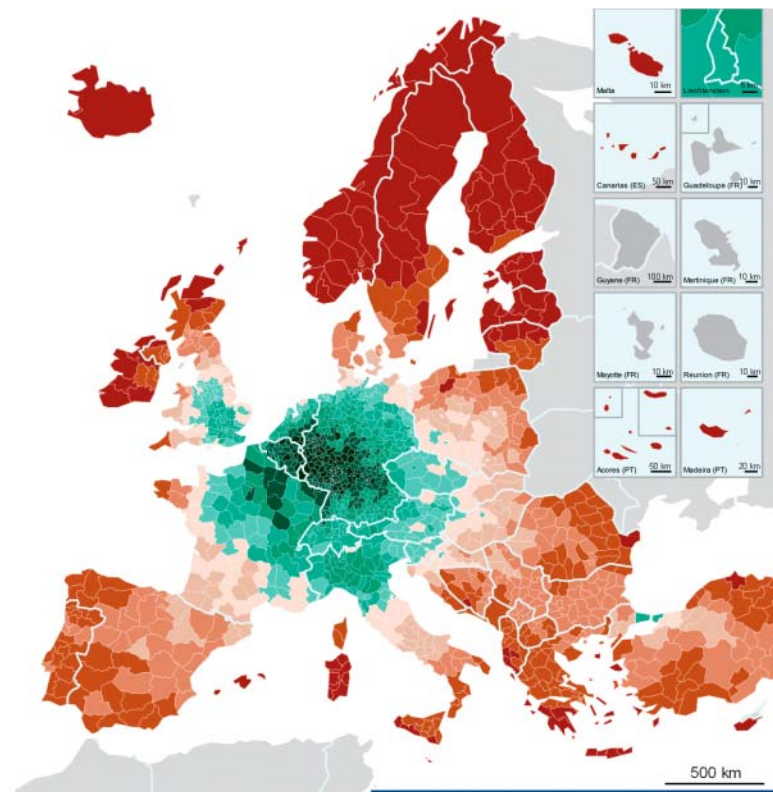
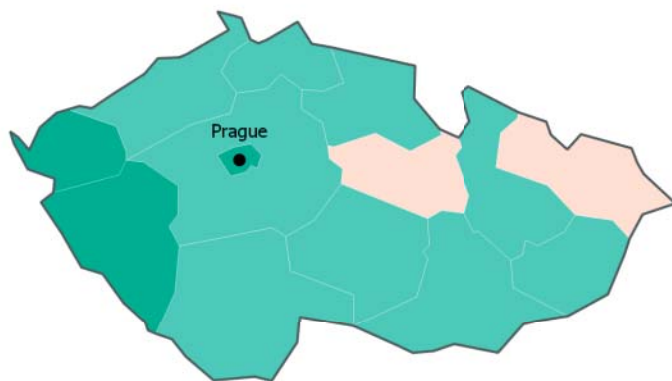
Source: Spiekermann and Wegener Urban and Regional research (S&W), ACC SCEN, 2017
 Origin of data: S&W Accessibility Model, 2016 RRG GIS Database, 2014
 Accessibility potential by rail describes how easily people in one region could reach other people (business partners, clients, friends, family etc.) who are located in other parts of Europe by rail.
 Accessibility potential is also presented for regions that at the moment don't have railways, but have plans on developing this kind of infrastructure.
 Calculations for the accessibility potential rely on an expected and realistic time table for the development of the TEN-T.

Nejvyšší železniční dostupnost v okolí center klíčových měst

Evropská železniční dostupnost je nejvyšší v klíčové evropské oblasti, která zahrnuje většinu Anglie, Francie a Německa, zemí Beneluxu a Švýcarska, severní Itálie a Rakouska. Stavba nových železničních tratí nebo zdokonalování těch stávajících má tendenci zlepšovat kvalitu spojů v těchto hlavních oblastech nebo je propojovat s okrajovými regiony. Zřídka se propojují pouze okrajové oblasti. V důsledku toho se neočekává, že se kontrasty potenciální dostupnosti mezi evropským jádrem a zbytkem Evropy v příštích 10 letech utlumí. Vysoce kvalitní železniční spojení mezi španělskými metropolemi významně neovlivňuje opatření přístupnosti, protože demografický objem propojených metropolitních oblastí je poměrně menší.

Česká republika se nachází na východní hranici oblasti, kde je železniční dostupnost nad průměrem EU. Hodnoty jsou o více než 20 % nad průměrem EU pouze v Praze, která je hlavním dopravním uzlem českého železničního systému. Dostupnost je také nad průměrem EU v okolí Brna na jižní Moravě, Plzně a Ústí nad Labem. Plán rozvoje české železniční sítě na rok 2017 předpokládá rozvoj pěti vysokorychlostních koridorů spojujících Plzeň a Ústí nad Labem s Prahou a Brno s Ostravou na východě a s Vídní a Bratislavou na jihu. Zahájení provozu těchto spojů se plánuje na rok 2030.

Potenciál silniční dostupnosti (2030)

ESPON
 © ESPON, 2020
 Regional level: NUTS 3 (2013)
 © UMS RIATE for administrative boundaries

Potenciál silniční dostupnosti 2030 (index)

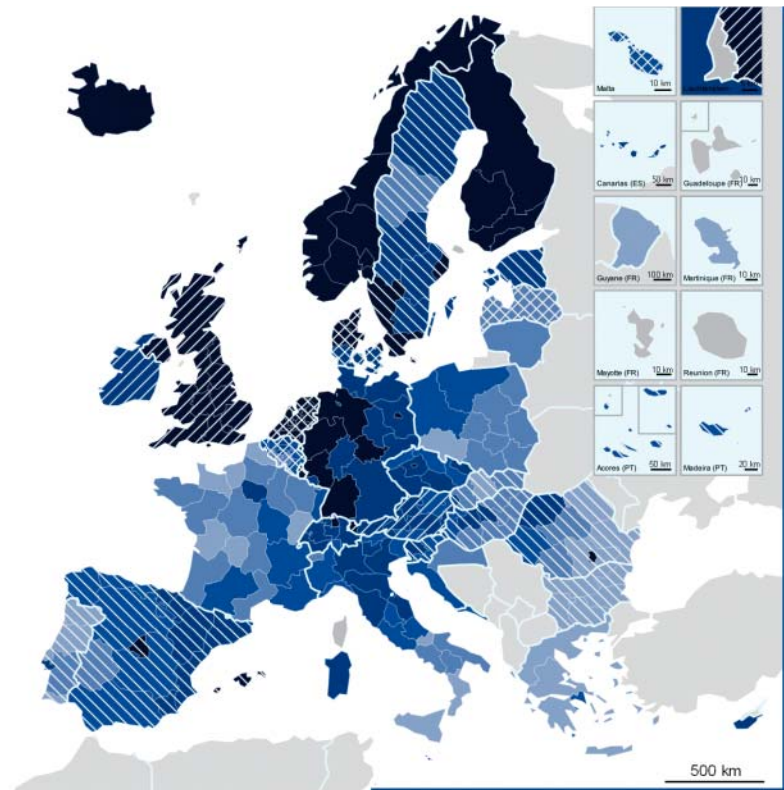
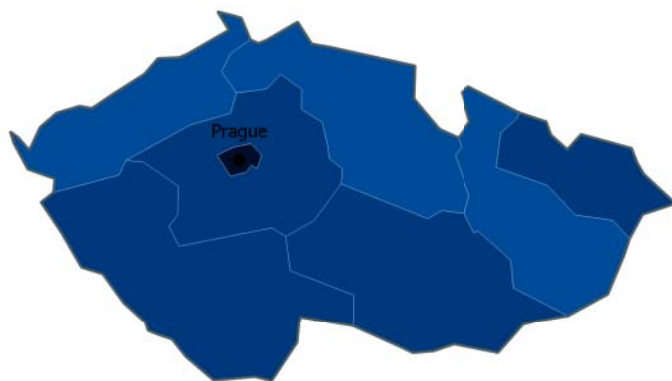
Source: Spiekermann and Wegener Urban and Regional research (S&W), ACC SCEN, 2017
 Origin of data: S&W Accessibility Model, 2016, RRG GIS Database, 2014
 Accessibility, potential by road describes how easily people in one region could reach other people (business partners, clients, friends, family etc.) who are located in other parts of Europe by road.

Silniční dostupnost v České republice: gradient západ-východ

Očekává se, že evropská dopravní dostupnost bude nejvyšší v evropské hlavní oblasti soustředěné kolem západoněmeckých států Severní Porýní-Vestfálsko a Porýní-Falc. Výstavba nových hlavních silnic nebo zlepšení těch stávajících má tendenci zlepšovat kvalitu spojení v této hlavní oblasti a propojovat ji s okrajovými regiony. Zřídka propojují okrajové oblasti mezi sebou. V důsledku toho se neočekává, že se kontrasty potenciální dostupnosti mezi evropským jádrem a zbytkem Evropy v příštích 10 letech utlumí. Problémem okrajových regionů není nutně přiblížit se průměru EU z hlediska přístupnosti, ale zajistit, aby měly silniční infrastrukturu potřebnou pro jejich hospodářský rozvoj.

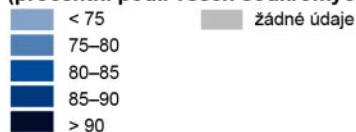
Česká republika se nachází na východní hranici oblasti, kde je dopravní dostupnost nad průměrem EU. Proto dopravní dostupnost v České republice sleduje gradient západ-východ. V roce 2030 se očekává nejvyšší hodnota indexu v Karlovarském a Plzeňském kraji a nejnižší v Pardubickém a Moravskoslezském kraji. Praha vyniká vyššími hodnotami než okolní regiony díky konvergenci hlavní silnice směřující k hlavnímu městu.

Širokopásmový přístup (2018)

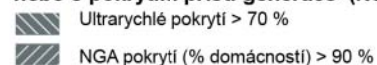

ESPON
 © ESPON, 2020
 Regional level: NUTS 2 / 1 / 0 (2013)
 © UMS RIATE for administrative boundaries

Podíl domácností s širokopásmovým přístupem, 2018 (procentní podíl všech soukromých domácností)

Země s vysokými hodnotami ultrarychlého širokopásmového pokrytí nebo s pokrytím příští generace (Next Generation Access – NGA)

Origin of data: Eurostat, DESI Index 2019
 Definition: Ultrafast broadband offers at least 100 Mbps download speed. NGA = next-generation access
 * The availability of broadband measured by the percentage of households that are connectable and thus refers to coverage.

Česká republika se blíží univerzálnímu širokopásmovému pokrytí

Severské státy, Spojené království a západní Německo registrují nejvyšší hodnoty, pokud jde o domácnosti se základním širokopásmovým přístupem. Většina regionů má více než 75 % domácností s přístupem k širokopásmovému připojení rychlosti alespoň 30 Mb/s a nesplňuje tedy cíl EU 2020 na 100% pokrytí. Regiony v jádru Evropy jsou blízko k zajištění 100% širokopásmového přístupu 30 Mb/s, zatímco v jižní Evropě mohou pokrývat 75 % až 85 % domácností, nebo dokonce méně. Přestože východoevropské země zaostávají, pokud jde o širokopásmový přístup, s hodnotami pod 75 %, vykazují vysoký výkon na internetu, mají dobré pokrytí širokopásmovým připojením nové generace a v některých případech vysoké skóre, pokud jde o přístup k ultrarychlému širokopásmovému připojení.

Přístup českých domácností a společností k širokopásmovému připojení je rovnocenný přístupem, který lze najít např. v Rakousku a Švýcarsku. Tím se Česká republika v tomto ohledu řadí do skupiny vysoce výkonných zemí. Širokopásmové pokrytí je téměř kompletní v Praze, ve středních Čechách je to přes 85 % a v urbanizovanějších jihozápadních, jihovýchodních a moravskoslezských regionech. Zbývající regiony mají přístup k širokopásmovému připojení vyšší než 80 %. Česká republika však nepatří mezi země s rozsáhlým pokrytím, pokud jde o ultrarychlý přístup a přístup nové generace (Next Generation Access – NGA).

Sociálnější Evropa

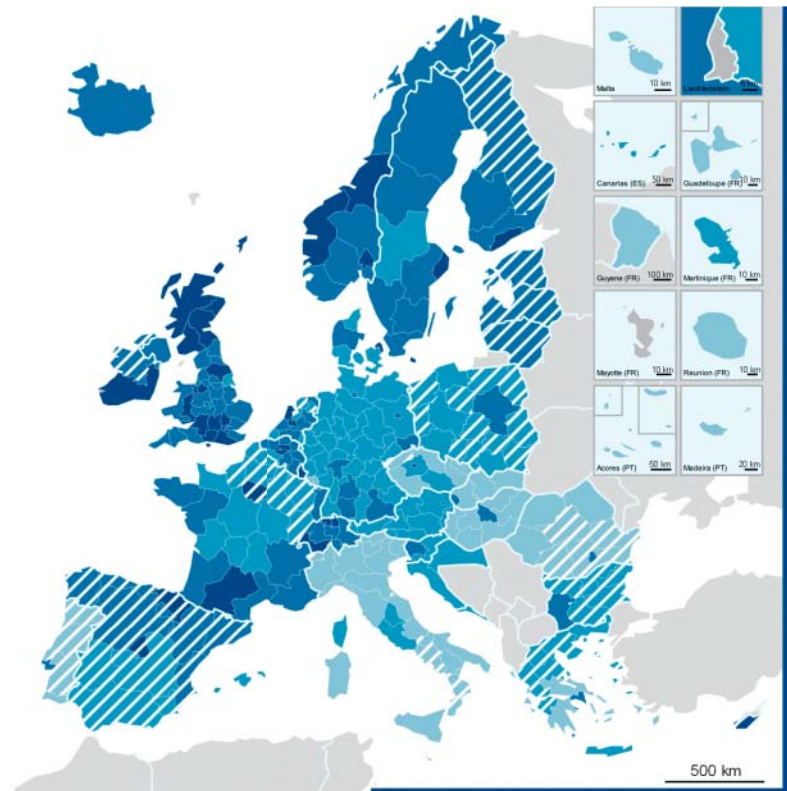
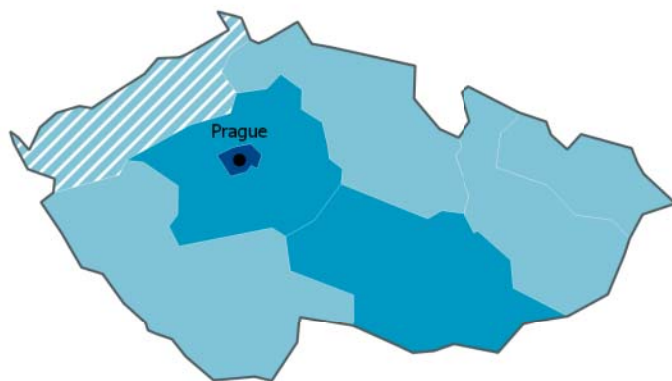
Dosažené terciární vzdělání (2014)

Vývoj míry NEET (2012–2016)

Atraktivita regionů pro migranty (2017)

Žádosti o azyl (2016)

Dosažené terciární vzdělání (2014)

ESPON © ESPON, 2020
Regional level: NUTS 2 (2013)
© UMS RIATE for administrative boundaries
Co-financed by the European Regional Development Fund

100 km

500 km

Lidé s vyšším vzděláním (v procentech produktivního věku)

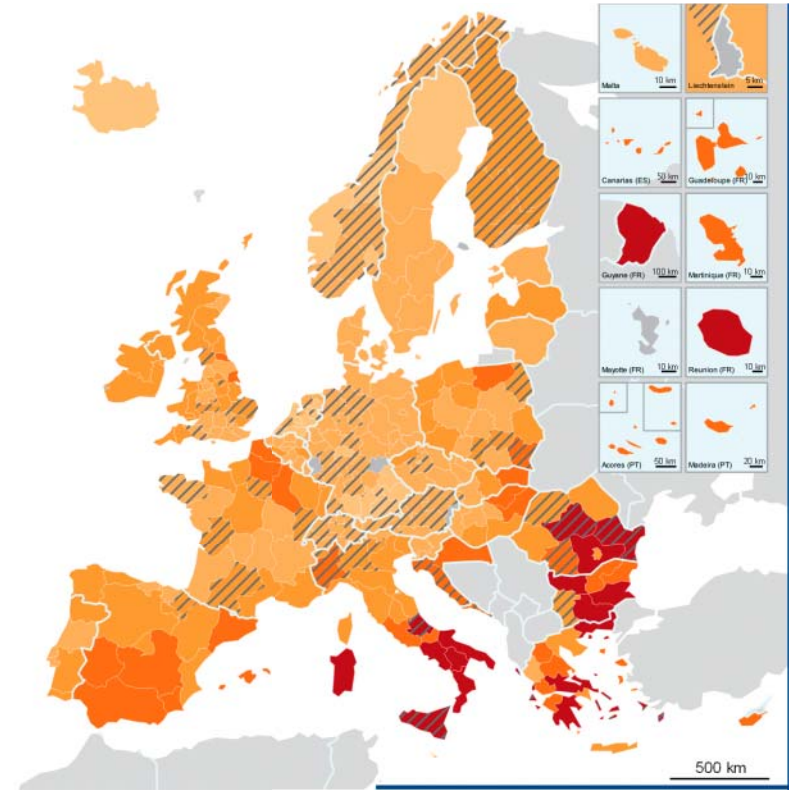
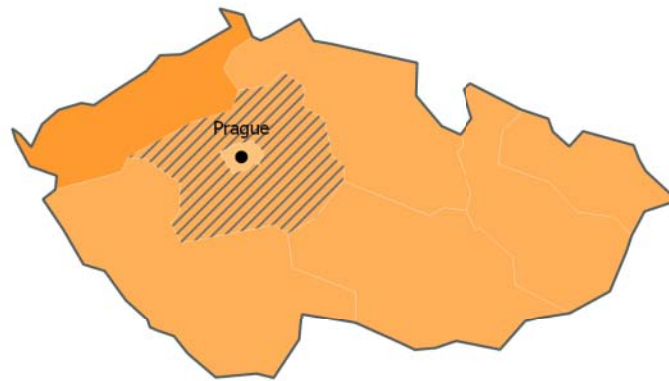
Source: IRS Milano, IRS Erkner (2017)
Origin of data: Eurostat (2016)

Obyvatelstvo s dosaženým terciárním vzděláním soustředěné v největších městech

Vysoký podíl pracovní síly s vysokou úrovní dosaženého vzdělání lze nalézt převážně v regionech severní a západní Evropy, kde jsou soustředěny ekonomické aktivity náročné na znalosti. V letech 2004 až 2014 vzrostl podíl celkového obyvatelstva s terciárním vzděláním ve všech evropských regionech, a to s vyšší mírou růstu v regionech severní a západní Evropy a nižší mírou na jihu. Míra růstu zaměstnanosti v povoláních souvisejících s výzkumem a administrativních pracovníků i zvyšování výdajů na VaV a počty zaměstnanců pracujících v sektorech VaV vykazují podobné vzorce distribuce.

Vysoce vzdělané a ekonomicky aktivní osoby jsou soustředěny kolem Prahy a Brna, přičemž nejvyšší hodnoty jsou v rámci pražského regionu. Všechny ostatní regiony vykazují nižší hodnoty ve srovnání s hodnotami v jiných zemích, kromě těch podél hranic se Slovenskem. Jediným regionem se zápornou čistou migrací jsou však severozápadní oblasti, pravděpodobně v důsledku probíhajících procesů průmyslové přeměny a blízkosti německých trhů práce na druhé straně hranice.

Vývoj míry NEET (2012–2016)

ESPON   © ESPON, 2020
Regional level: NUTS 2 (2013)
© UMS RIATE for administrative boundaries
Co-financed by the European Regional Development Fund

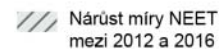
100 km

500 km

Míra NEET v % (2016)

Vývoj míry NEET (2012–2016)

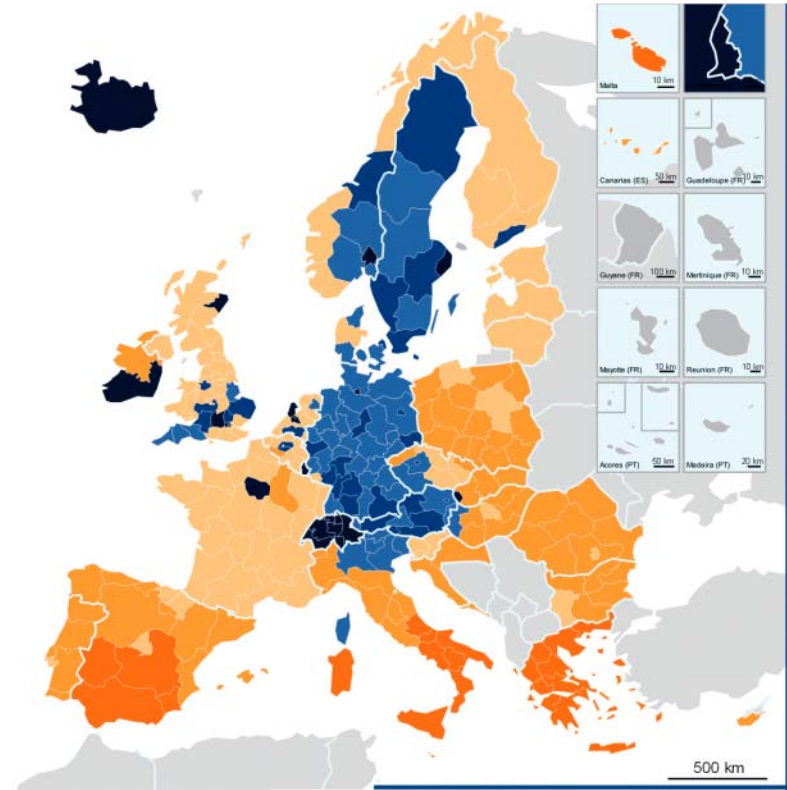
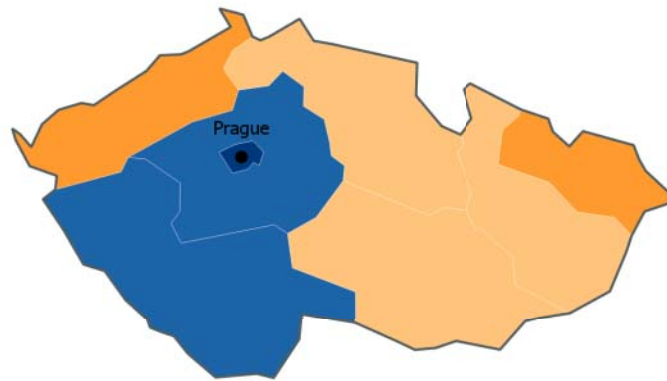
Source: YUTRENDS 2019
Origin of data: Eurostat 2019
NEET: Young people aged 20-34 Not in Education, Employment or Training.
2012 data are missing for Liechtenstein, Guyane (FR), Guadeloupe (FR), Martinique (FR) and Réunion (FR)

Zvýšení počtu NEET – zejména v okolí Prahy

Mladí lidé, kteří „nestudují, nepracují ani se na zaměstnání nepřipravují“ (Not in Education, Employment, or Training – NEET), jsou kategorií, která čelí specifickým výzvám v mnoha evropských regionech. Významným problémem NEET osob je, že nejsou homogenní skupinou a často je obtížné je identifikovat a kontaktovat. Regiony na jihu a východě Evropy zaznamenaly v roce 2016 nejvyšší míru NEET, nejvyšší hodnoty byly v Bulharsku, jižní Itálii a Rumunsku. V letech 2012 až 2016 se podíl NEET zvýšil v mnoha částech Evropy, a to včetně regionů s jejich nízkou mírou, např. v Německu a Norsku, a také v některých regionech s nejvyšší danou mírou v Evropě (např. na Sicílii, v částech Rumunska).

Česká republika je jednou ze zemí s nejnižším podílem NEET v Evropě. Tyto hodnoty jsou obzvláště nízké v Praze. Severozápadní region je jediný s mírou NEET přesahující 10 % v důsledku probíhajících procesů průmyslové přeměny. To je částečně výsledkem zvláště nízké celkové míry nezaměstnanosti v České republice (mezi 3,5 % a 4,3 % v roce 2016). Míra NEET se však v poslední době zvyšuje ve Středočeském kraji v okolí Prahy.

Atraktivita regionů pro migranty (2017)

ESPON
 Co-financed by the European Regional Development Fund

© ESPON, 2020
 Regional level: NUTS 2 (2013)
 © UMS RIATE for administrative boundaries

100 km

500 km

Třídění regionů EU založené na klastrové analýze s ohledem na absorpční kapacitu pro migranty (2017)

Silně atraktivní metropolitní oblasti a póly finančních služeb	Regiony středního růstu s vysoce vzdělaným obyvatelstvem demografickou vyvážeností a nízkou imigrací	žádné údaje
Vysoce atraktivní regiony se silným ekonomickým růstem a inovačními impulsy	Regiony s nízkými příjmy se silně zápornou demografickou vyvážeností	
Výrobní regiony s vysokou imigrační atraktivitou	Upadající regiony na jižní hranici s úbytkem obyvatelstva	

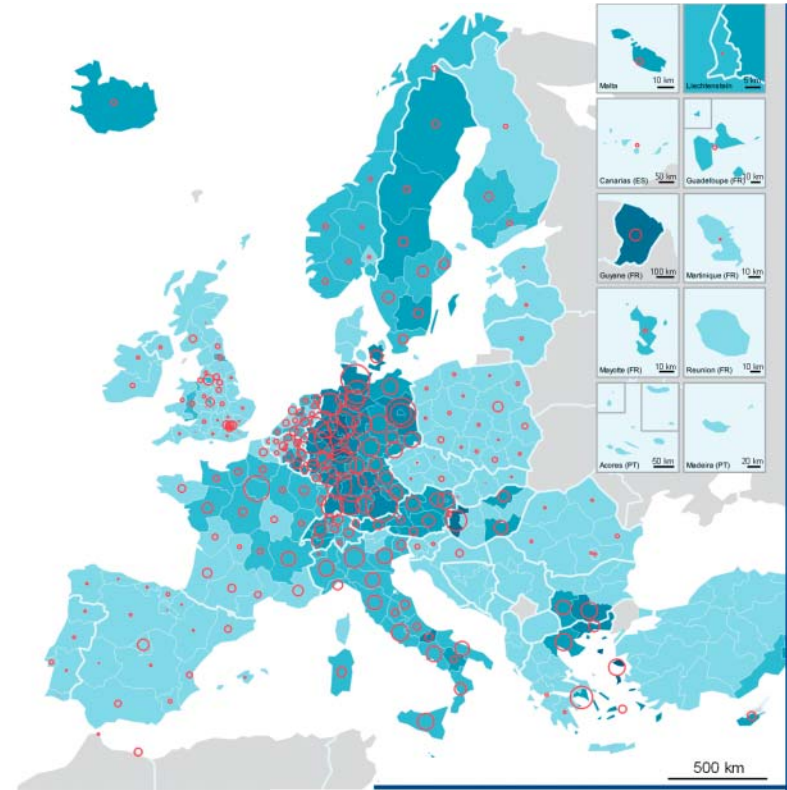
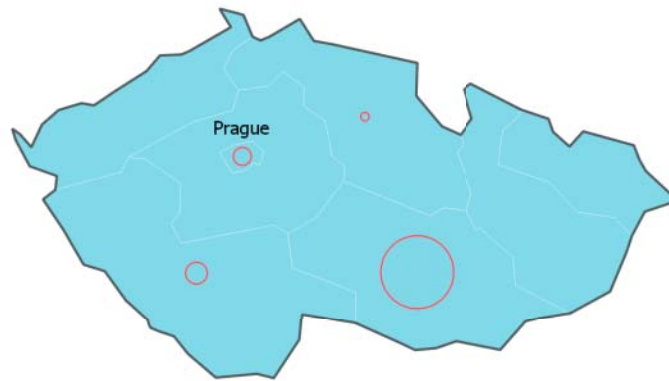
Origin of data: Eurostat, 2018

Centrální a jižní regiony jsou pro migranty velmi atraktivní

Schopnost každého regionu integrovat žadatele o azyl a uprchlíky závisí na řadě faktorů, jako je ekonomický růst, pracovní příležitosti a demografické trendy. Nejméně atraktivní regiony Evropy se nacházejí především v ose od severní Itálie přes Švýcarsko, Rakousko a Německo až po Norsko a Švédsko. Tato osa zahrnuje také nejzápadnější části Velké Británie a Nizozemska, stejně jako řada regionů hlavních měst (Dublin, Paříž, Helsinky). Nejméně atraktivní regiony Evropy jsou soustředěny v jižních částech Španělska a Itálie i v Řecku a v zemích střední a východní Evropy.

Atraktivita českých regionů pro migranty je vysoce kontrastní. Praha a Středočeský kraj jsou velmi atraktivní, stejně jako jihozápadní regiony. Nabízejí řadu pracovních příležitostí pro různé profily: pracovní místa pro vysoce kvalifikované osoby, ale také méně kvalifikované zaměstnání ve zpracovatelském průmyslu. Česká republika má ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi nízkou míru nezaměstnanosti. To usnadňuje integraci migrantů. Nejméně atraktivní zóny jsou ty, které procházejí procesem průmyslové přeměny, tj. Moravskoslezský kraj a jihozápadní region. Regiony jihovýchodní, severovýchodní a střední Moravy jsou považovány za středně atraktivní pro migranty.

Žádosti o azyl (2016)

ESPON
Co-financed by the European Regional Development Fund

© ESPON, 2020
Regional level: NUTS 2 (2013)
© UMS RIATE for administrative boundaries

100 km

500 km

Žádosti o azyl

max.: jihovýchodní region
CZ map

max.: Düsseldorf
European map

Žádosti na počet obyvatel

Origin of data: Eurostat, 2018
Source: ESPON MIGRARE, 2018

Relativně nízký počet žádostí o azyl podaných v České republice

V důsledku nedávných krizí na Středním východě a ve východní Africe zaznamenaly evropské země v letech 2015–2016 neobvykle vysoký počet žádostí o azyl. Turecké regiony hraničící se Sýrií jsou v popředí, protože přijímají uprchlíky prchající z bojových zón v severní Sýrii. Země Středomoří (Řecko, Itálie) také zaznamenávají vysoký počet žádostí, protože jsou to námořní vstupní body na evropské území. Kromě toho některé země získaly označení jako místa příznivá pro azyl a registrují vyšší počet žádostí ve vztahu ke svým obyvatelům: Německo, Rakousko, Švýcarsko a Švédsko.

V České republice je počet žádostí o azyl poměrně nízký (1 475 žádostí v roce 2016, tedy 1,4 žádostí na 10 000 obyvatel). V jihovýchodním regionu je podáváno 76 % těchto žádostí, dvě azylová přijímací střediska se nacházejí poblíž Brna.

Evropa blíže k občanům

Stav a vývoj interakcí eGovernmentu (2014–2019)

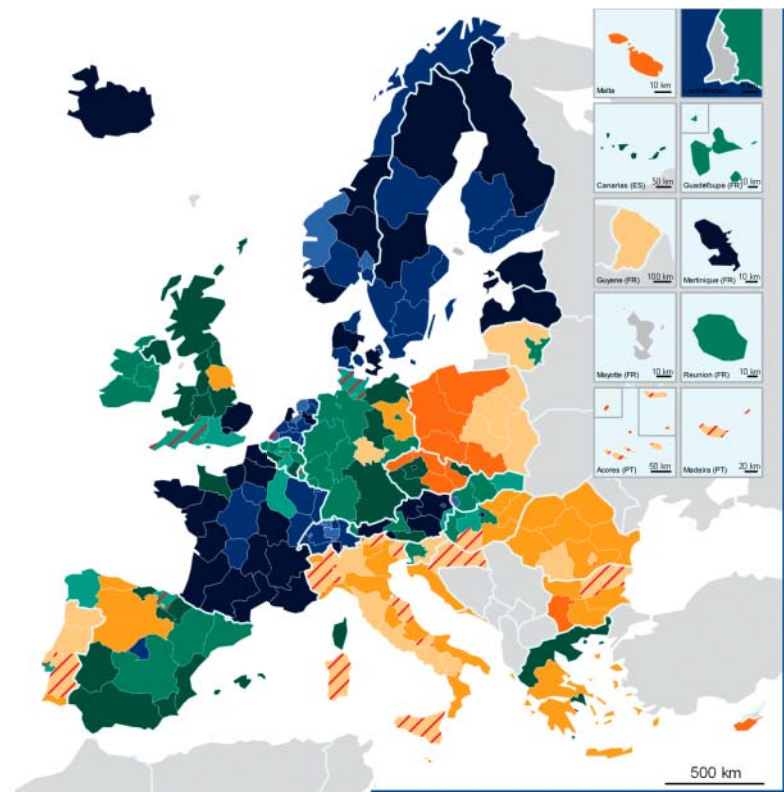
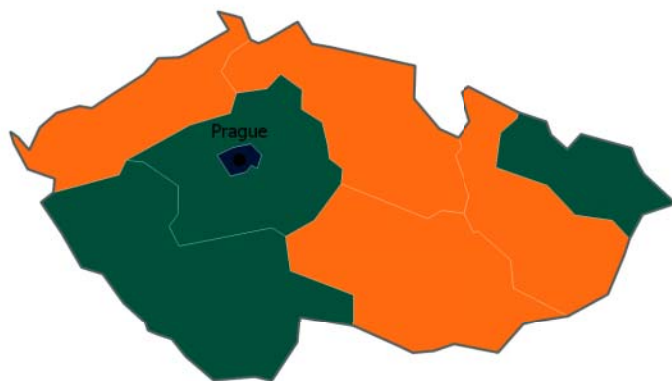
Tematické oblasti pokryté přeshraničními veřejnými službami (2018)

Potřeby přeshraničních veřejných služeb vyhodnocené průzkumem (2018)

Pokles zalidnění (2001–2011)

Vnitřní periferie dle sníženého přístupu ke službám veřejného zájmu (2017)

Stav a vývoj interakcí eGovernmentu (2014–2019)

ESPON

 Co-financed by the European Regional Development Fund

© ESPON, 2020
 Regional level: NUTS 1/2 (2016)
 © UMS RIATE for administrative boundaries

Podíl lidí komunikujících s úřady online (2019) a změna 2014–2019

 pokles (2014–2019)

 vysoká interakce
 střední interakce
 nízká interakce

 vysoký nárůst
 střední nárůst
 nízký nárůst/pokles

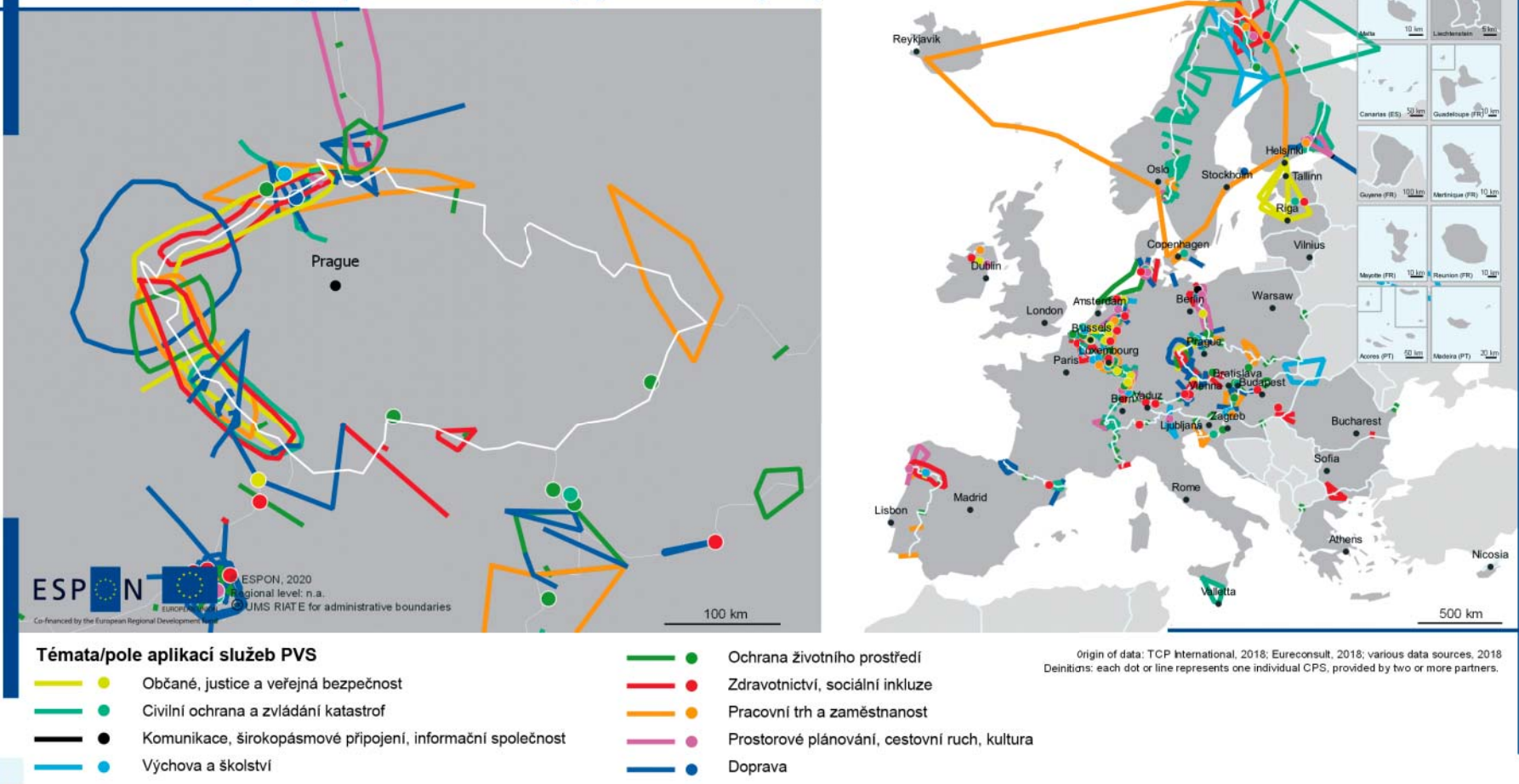
Origin of data: Eurostat, 2020
 Source: ESPON EGTC, 2019

Zvyšování interakce eGovernmentu ve všech regionech České republiky

Digitalizace veřejné správy a veřejných služeb umožňuje spolehlivější a vzájemnější interakce s občany. Je možné pozorovat značné rozdíly v zavádění nástrojů eGovernmentu v závislosti na úrovni regionální nabídky (počet služeb s digitálními rozhraními) a regionální poptávkou (vzdělávací a sociální kapacity k využívání těchto nástrojů). Země západní Evropy vykazují vyšší úroveň interakce s elektronickou veřejnou správou, s nejvyššími hodnotami v severských zemích, Francii, Švýcarsku a Rakousku. Země střední a východní Evropy mají nižší úroveň interakcí, ale některé regiony je dohánějí, například Rumunsko, Polsko a Řecko.

V České republice se celková úroveň interakce za poslední roky (2014–2019) zvýšila, protože všechny regiony jsou klasifikovány jako regiony s „vysokým růstem“ interakce eGovernmentu. Vnitřní rozdíly jsou hmatatelné se střední úrovní interakce v nejvíce urbanizovaném regionu (Praha a Střední Čechy), na jihozápadě a ve dvou regionech (jihozápadní a moravskoslezský). Zbytek země následuje model nízké interakce, který je dominantní ve střední a východní Evropě.

Tematické oblasti pokryté přeshraničními veřejnými službami (PVS) – 2018

Vyšší hustota přeshraničních veřejných služeb v německo-české příhraniční oblasti ve srovnání s ostatními českými příhraničními oblastmi

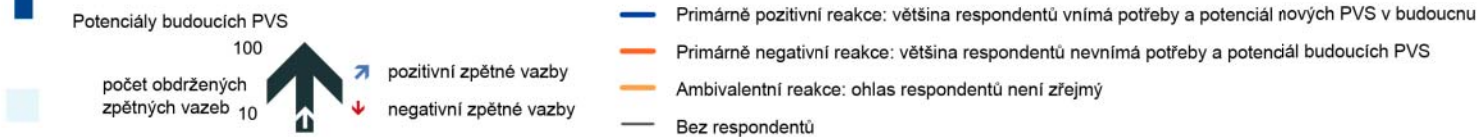
Přeshraniční veřejné služby (PVS) umožňují řešit společné problémy nebo rozvojové potenciály příhraničních regionů a překonávat přeshraniční překážky v poskytování veřejných služeb. PVS se vyskytují po celé Evropě, ale jsou rozvrstveny poměrně nevyváženým způsobem, přičemž více PVS je poskytováno v příhraničních oblastech „starých“ členských států EU15 a severovýchodních zemí. Většina PVS se zabývá jednou z následujících tří oblastí politiky: (1) ochrana životního prostředí, (2) civilní ochrana a zvládnání katastrof a (3) doprava. Vysoce integrovaná řešení se nacházejí v regionech s dlouholetou přeshraniční tradicí.

Vysoká hustota PVS v německo-české příhraniční oblasti kontrastuje s omezeným vývojem PVS v ostatních českých příhraničních oblastech. Na hranici s Německem nabízí dopravní PVS autobusová a železniční spojení na základě stálé spolupráce mezi dopravními orgány; řada chráněných území je propojena prostřednictvím společných programů; mezi regiony existují společná řešení pro správu hraničních vod; a regionální trhy práce jsou integrovány prostřednictvím iniciativ sítě EURES. Kromě spolupráce v oblasti životního prostředí zahrnují PVS na hranicích s Polskem a Slovenskem opatření na trhu práce, zatímco PVS na hranicích s Rakouskem se týkají především zdravotní péče a sociálního začlenění.

Potřeby přeshraničních veřejných služeb vyhodnocené průzkumem

Stanovení budoucích potřeb rozvoje PVS podél evropských hranic

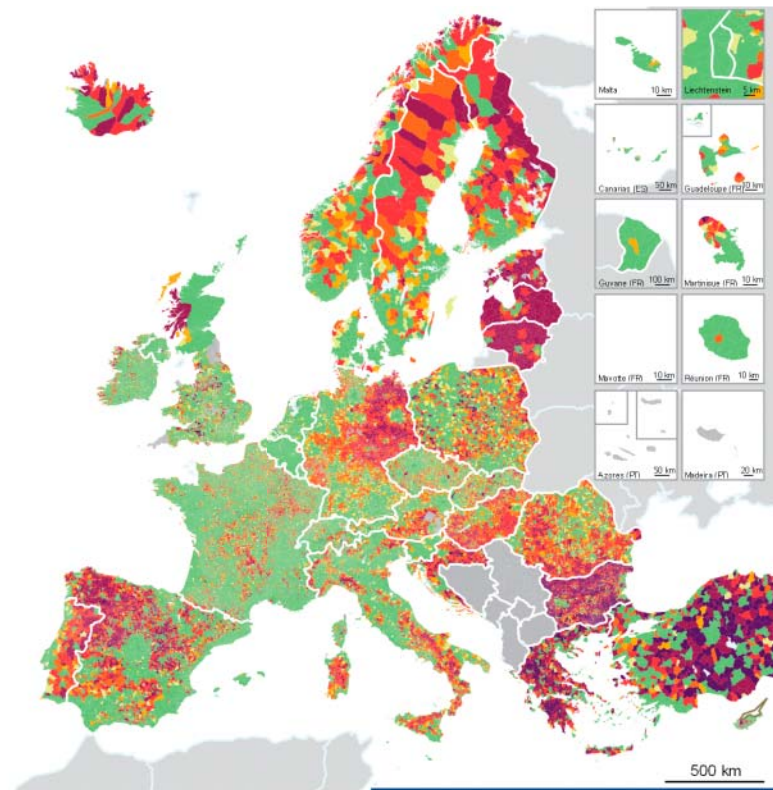
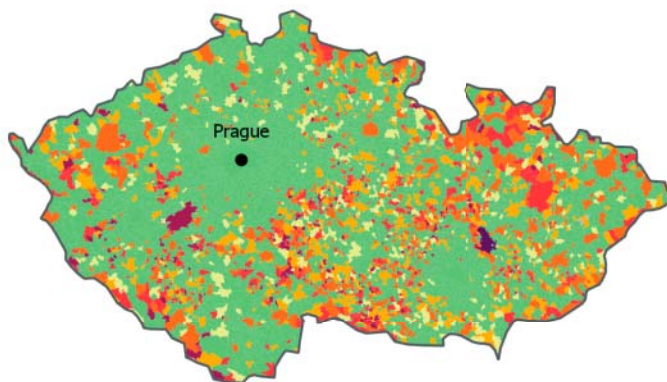
Origin of data: <data source>, <year of access>

Nové potřeby přeshraničních veřejných služeb (PVS) byly většinou zjištěny v německo-českých příhraničních oblastech

Vývoj PVS se opírá o zapojení místních a regionálních aktérů z přeshraničních regionů do procesu zdola nahoru. Byl proveden průzkum jejich hodnocení potřeb rozvoje PVS. Výsledky průzkumu naznačují, že vyšší potřeby rozvoje PVS jsou identifikovány v příhraničních oblastech s vysokou hustotou obyvatelstva, kde jsou intenzivnější sociální a ekonomické interakce, a mezi zeměmi s dlouhodobými výsledky spolupráce („spolupráce vede k vyšší míře spolupráce“). Existují však výjimky. Například ve Skandinávii může nízké hodnocení budoucích potřeb naznačovat určitou saturaci poskytováním PVS. Ve španělsko-portugalských a řecko-makedonských příhraničních oblastech může vysoké hodnocení naznačovat postupné pochopení výhod PVS

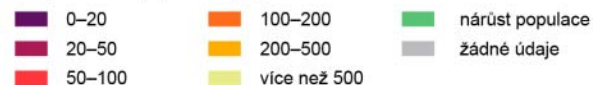
Na hranicích mezi Českou republikou a jejími sousedy je situace velmi různorodá. Na německo-české a na rakousko-české hranici vidí většina respondentů potenciál pro nové PVS, zatímco na hranicích s Polskem a Slovenskem je hodnocení negativní nebo neexistuje. Tato situace je typická pro „nové“ členské státy, které silně navázaly spolupráci se západními sousedy, zatímco spolupráce s ostatními členskými státy EU12 je omezená.

Pokles zalidnění (na základě populační změny v letech 2001–2011)

ESPON   © ESPON, 2012
Regional level: LAU1/2 (2012)
GISCO and © UNIGE for administrative boundaries
Co-financed by the European Regional Development Fund

Přepokládaný pokles populace v letech

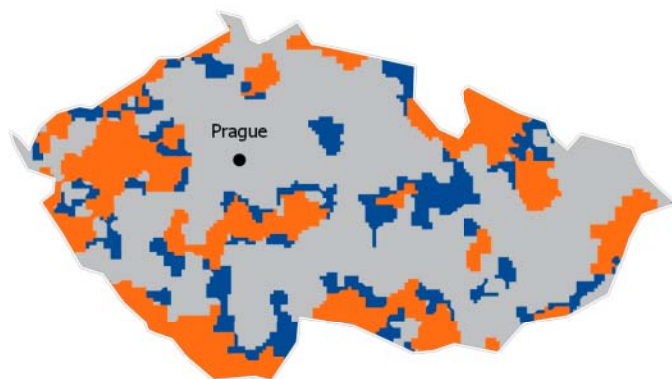
Source: ESPON ESCAPE, 2019
Origine of data: Eurostat, 2019
For most countries, data are represented at LAU2 level.
Data for Denmark, Greece, Lithuania, Malta, Portugal, Slovenia and Turkey are represented at LAU1 level.

Horské a kopcovité oblasti nejvíce postižené vylidňováním venkova

Postupný pokles populace je hlavním problémem v řadě venkovských regionů v Evropě. Je to spojeno se stárnutím populace, zavíráním základních služeb obecného zájmu (např. zdravotnická zařízení, školy, maloobchod) a dalším zhoršováním obchodní atraktivity. V obzvláště vysoké míře k němu dochází v severní Skandinávii, pobaltských zemích, východoněmeckých státech, jihovýchodní Evropě a na velké části Pyrenejského poloostrova. Na těchto územích a při současném pozorovaném tempu by většina místních venkovských jednotek přišla o polovinu populace za méně než 50 let. Pokles venkovské populace není tak palčivým problémem v hustě osídlených regionech (např. Spojené království, severní Itálie) a v zemích s dynamickou sítí malých a středních měst (např. ve Francii, Polsku, Irsku).

Česká republika je méně náchylná k vylidňování ve venkovských oblastech než sousední regiony (např. Sudety v Polsku, Jižní Sasko v Německu). Některé horské a kopcovité oblasti však čelí demografickému poklesu: na Šumavě, v Jeseníkách, na Českomoravské vrchovině a v Krušných horách. V těchto oblastech jsou obce postiženy nerovnoměrně: 10 až 20 % silně klesá (doba poklesu na polovinu <100 let), zatímco počet obyvatel v dalších okolních obcích roste.

Vnitřní periferie dle sníženého přístupu ke službám veřejného zájmu

ESPON   © ESPON, 2020
Regional level: Grid cells (2.5 x 2.5 km)
© UMS RIATE for administrative boundaries
Co-financed by the European Regional Development Fund

žádné údaje (vzdálené regiony)

- Vnitřní periferie dle přístupu ke službám veřejného zájmu
- Oblasti s rizikem špatného přístupu ke službám veřejného zájmu
- Nejde o vnitřní periferii
- žádné údaje (vzdálené regiony)

Source: ESPON PROFECY 2017
Origin of data: TCP International 2017,
TCP International Accessibility model 2017
Definitions:
*IP regions include all areas which have poor access to five or more SGIs, and poor access to at least one of these three: hospitals, primary schools train station.
*Areas at risk of becoming IP include areas with poor access to three or four SGIs.
*SGIs considered: banks, cinemas, doctors, hospitals, pharmacies, retail shops, primary schools, secondary schools, train stations, and jobs

Čtvrtina České republiky byla označena jako vnitřní periferie

Odpovídající poskytování a přístup k hlavním službám veřejného zájmu nepředstavuje pouze ukazatel míry propojenosti území, ale snadný a levný přístup k mnoha různým druhům služeb zajišťuje vyšší kvalitu života, poskytuje místním obyvatelům možnosti volby (pokud jsou na dosah dvě nebo více zařízení pro každý druh služby), a tím přispívá k udržení populace a počtu pracovních míst v dané oblasti. Oblasti označované jako vnitřní periferie a oblasti, u nichž je „riziko, že se stanou vnitřní periferií“, odrážejí mezinárodní rozdíly v přístupu ke službám veřejného zájmu. Lze je tedy nalézt ve všech zemích ESPON s výjimkou Kypru a Malty. Ty jsou většinou pozorovány ve venkovských oblastech, a zvláště převládají v pohorích, na ostrovech a v severních okrajových oblastech.

V České republice je podle přístupu ke službám veřejného zájmu přibližně 26,2 % území identifikováno jako vnitřní periferie. Velké oblasti označované jako vnitřní periferie pokrývají nejméně obydlené oblasti země: (1) na západě mezi Karlovými Vary a Plzní, (2) v kopcovitých částech středních a jižních Čech, (3) na jihu země na hranici s Rakouskem a Německem a (4) v pohorí Jeseníky (v Olomouckém a Moravskoslezském kraji).

Co-financed by the European Regional Development Fund

Územními důkazy inspirujeme tvorbu politik

espon.eu

ESPON 2020

ESPON EGTC

4 rue Erasme, L-1468 Luxembourg – Lucembursko

Tel. +352 20 600 280

E-mail: info@espon.eu

www.espon.eu

ESPON EGTC je jediným příjemcem kooperačního programu ESPON 2020. Jedinou operaci v rámci tohoto programu realizuje ESPON EGTC a spolufinancuje Evropský fond pro regionální rozvoj, členské země EU a partnerské země, Island, Lichtenštejnsko, Norsko a Švýcarsko.

Obsah této publikace nemusí reflektovat názory Monitorovacího výboru programu ESPON 2020.

©ESPON EGTC, březen 2020

Překlad: Jan Mattuš

Redakce české verze: Lubor Fridrich a Milada Hroňková

Českou verzi vydal Ústav územního rozvoje v listopadu 2020

ISBN 978-80-7663-001-7